

A-1045

Jerzy Kruczała

BIBLIOTEKA IT
Archiwum Prac
Naukowo-Badawczych

Temat CPBP - III - 8

Sterowanie procesami rozwoju zagospodarowania
turystycznego kraju jako elementem zagospoda-
rowania przestrzennego kraju

1. Cel pracy

Celem pracy jest zidentyfikowanie i ocena systemu ste-
rowania procesami rozwoju zagospodarowania turystycznego kra-
ju, a także opracowanie wniosków dotyczących poprawy wspom-
nianego systemu.

Identyfikacja systemu sterowania procesami rozwoju za-
gospodarowania turystycznego obejmować będzie, w zasadzie,
okres współczesny, to jest od 1975 roku. Tak ścisłą datę his-
toryczną wyznacza przede wszystkim zakres dostępnych danych
statystycznych o przekrojach regionalnych dla kraju.

Użyty wyżej termin - system - odnosi się właściwie do zbioru
środków kierowania i oddziaływania na procesy rozwoju zagos-
podarowania przestrzennego kraju. W tym systemie identyfiko-
wane będą te elementy, które dotyczą zagospodarowania turys-
tycznego. Identyfikacja ta powinna wykazać, czy owe elementy
tworzą subsystem. Termin zagospodarowanie turystyczne rozumiem
bardzo szeroko: "Zagospodarowanie turystyczne stanowi składnik
zagospodarowania przestrzennego miejscowości, regionów, kraju,
świata. Zagospodarowanie turystyczne obejmuje takie elementy
zagospodarowania przestrzennego, które przeznaczone są do
zaspakajania potrzeb turystycznych".^{1/}

1/. Kruczała J.: Zagospodarowanie turystyczne, AE w Krakowie, 1986

Ocena systemu sterowania rozwojem zagospodarowania turystycznego zostanie dokonana przy pomocy opracowanych kryteriów. Zakładam koncentrację w ocenie na stosowaniu kryteriów skuteczności działania głównych podmiotów procesu sterowania.

Wnioski z pracy będą miały dwojaki charakter:

- Opracowane zostaną wnioski teoretyczne, które będą charakteryzacją prawidłowości w funkcjonującym i wielopodmiotowym systemie sterowania rozwojem zagospodarowania turystycznego.
- Opracowane zostaną również wnioski aplikacyjne dla praktyki, które będą dotyczyły celów i środków poprawy wymienionego systemu sterowania.
- Opracowane zostaną wreszcie wnioski aplikacyjne dla nauki. Będą one dotyczyły ~~zależności między kierunkami rozwoju turystyki a~~ istotnych kierunków dalszych badań związanych z podjętym tematem, a nie wykonanych przy jego realizacji.

Podjęcie tematu uzasadniają potrzeby polityki przestrzennej kraju. Polityka ta, z założenia opierać się winna^{2/} na wynikach badań naukowych.

Czy podjęcie tematu dotyczącego rozwoju zagospodarowania turystycznego jest uzasadnione w okresie, w którym w skali kraju wystąpiła straty, a nie wzrost w bazie materialnej turystyki? I na to pytanie należy również w pracy odpowiedzieć.

Obecnie - na wstępie - przedstawię podstawowe dane dotyczące efektów przestrzennych procesu zmian w zagospodarowaniu turystycznym kraju w latach 1976 - 1985. Wykazują one, że przy

2/ Ustawa o planowaniu przestrzennym z dnia 12 lipca 1984, art. 3

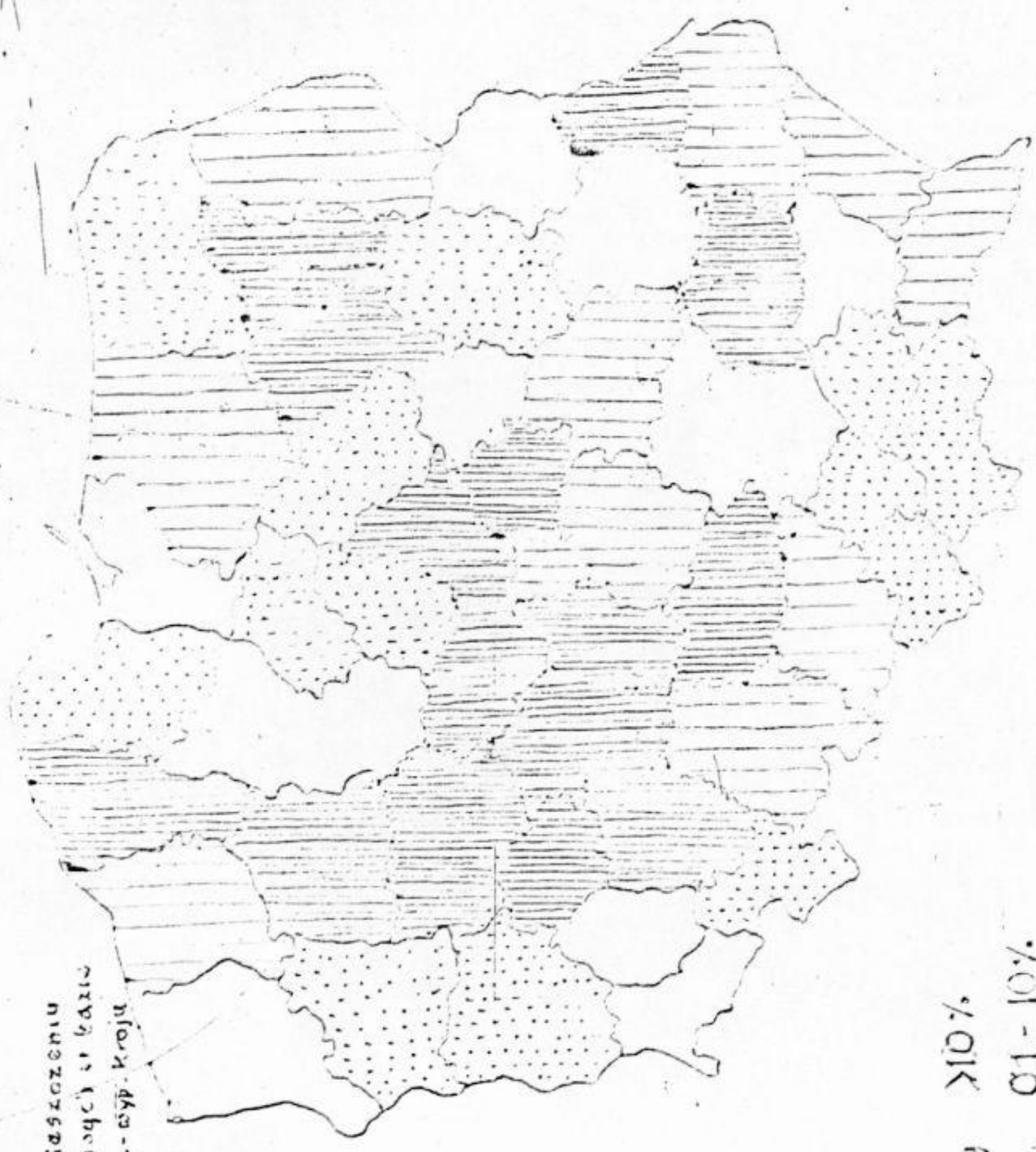
T a b e l a N r 1

Liczby miejsc noclegowych w obiektach turystycznych
i wozasowe-wypoczynkowych

<u>Województwo:</u>	<u>1976 r.</u>	<u>1985 r.</u>
Stołeczne warszawskie	25.167	23.830
Białskopodlaskie	3.970	3.968
Białostockie	4.751	4.958
Bielskie	46.587	30.206
Bydgoskie	25.045	24.825
Chełmskie	4.905	5.905
Ciechanowskie	3.156	2.718
Częstochowskie	5.212	7.673
Elbląskie	30.767	27.859
Gdańskie	86.167	68.397
Gorzowskie	15.052	12.390
Jeleniogórskie	28.212	25.972
Kaliskie	3.002	4.878
Katowickie	9.168	10.831
Kieleckie	11.071	9.421
Konińskie	6.078	8.252
Koszalińskie	76.074	78.447
Międzeskie krakowskie	18.921	11.978
Krośnińskie	14.944	15.598
Legnickie	3.054	2.955
Leszczyńskie	6.243	9.184
Lubelskie	8.744	8.360
Łomżyńskie	2.823	3.825
Miejskie łódzkie	3.855	4.197
Nowosądeckie	76.909	67.958
Olsztyńskie	29.967	32.087
Opolskie	13.251	13.800
Ostrołęckie	4.409	5.714
Piłskie	8.039	10.460
Piotrkowskie	7.404	7.678
Płockie	5.194	8.822
Poznańskie	16.708	23.343
Przemyskie	4.478	5.065
Radomskie	4.841	4.930
Rzeszowskie	4.567	4.223
Siedleckie	4.661	3.915
Sieradzkie	2.880	4.083
Skierniewickie	1.352	2.101
Słupskie	35.746	39.359
Suwalskie	47.246	40.988
Szczecińskie	90.234	86.282
Tarnobrzeskie	4.137	5.164
Tarnowskie	4.956	3.809
Toruńskie	11.669	9.786
Wałbrzyskie	25.222	21.293
Wrocławskie	8.760	7.281
Zamojskie	7.735	9.807
Zielonogórskie	2.404	2.866
POLSKA	15.195	12.781
	881.032	840.228

Zródło: Roczniki Statystyczne GUS, 1977 i 1986

Zmiany w rozmieszczeniu
miejsc noclegowych w kraju
1976-1985

- Straty >10%
- Straty 0.1-10%
- Wzrost <20%
- Wzrost >20%

2. Zadania badawcze

Lista zadań badawczych ustalona jest wstępnie. Może ona ulec rozszerzeniu, jeśli w trakcie badań okaże się to uzasadnione.

Lista zadań badawczych obejmuje:

- Dokonanie zestawienia i przeglądu literatury przedmiotu.

Będzie to literatura dotycząca: przemian w rozmieszczeniu zagospodarowania turystycznego na tle ogólnych przemian zagospodarowania przestrzennego kraju i instrumentów sterowania zagospodarowaniem ~~przestrzennym~~ turystycznym kraju jako jego elementem zagospodarowania przestrzennego. Szczególna uwaga zostanie poświęcona literaturze instrumentów planistycznych oraz normatywnych - ze względu na ich znane znaczenie.

- Dokonanie zestawienia i scalenia źródeł statystycznych, niezbędnych do analizy procesu zmian w rozmieszczeniu zagospodarowania turystycznego oraz roli czynników tego rozmieszczenia i jego struktury.
- Dokonanie analizy w.w. zmian oraz ich związków z procesami zmian w zagospodarowaniu przestrzennym kraju.
- Dokonanie analizy systemu sterowania kształtowaniem zagospodarowania turystycznego.
- Dokonanie porównania systemów sterowania kształtowaniem zagospodarowania turystycznego w Polsce i w Holandii /wspólnie z kooperantem holenderskim/.
- Dokonanie próby oceny systemu sterowania rozwojem zagospodarowania turystycznego.
- Opracowanie wniosków dotyczących zmian w systemie sterowania rozwojem zagospodarowania turystycznego kraju.

W ramach tego zadania zostanie zorganizowana dyskusja specjalistów nad wnioskami.

3. Ustalenie interrelacji tematu z innymi tematami grupy tematycznej CPBP III oraz:

a/ Opracowane wnioski o uwzględnienie w ramach realizacji tematów Grupy tematycznej CPBP III problemów mających związek z tematem CPBP III - 8.

Wnioski te zawiera Załącznik Nr 1.

przeđe

Zawierają one/wszystkim propozycje sformułowania przy realizacji tematów - wniosków i propozycji, które mogą być użyteczne przy opracowaniu koncepcji doskonalenia systemu sterowania rozwojem zagospodarowania turystycznego.

b/ Opracowane wnioski o uwzględnienie w ramach realizacji tematów Grup tematycznych CPBP 8-I, II, ~~III~~ IV, V, VI, VII Wnioski te zawiera Załącznik Nr 2.

Zawierają one głównie propozycje sformułowania opinii i ocen dotyczących warunków funkcjonowania polityki przestrzennej w zakresie związanym z realizacją tematów.

c/ Ustalenie interrelacji tematu z koncepcjami dotyczącymi sterowania zagospodarowaniem przestrzennym jest aktualnie realizowane:

- przez ustalenie listy publikacji zawierających koncepcje dotyczące sterowania zagospodarowaniem przestrzennym kraju. Lista tych publikacji została włączona do listy literatury, stanowiącej Załącznik Nr 3 opracowania,
- przez udział autora niniejszego opracowania w zespole roboczym Państwowej Rady Gospodarki Przestrzennej do spraw opiniowania prac nad nową koncepcją planu zagospodarowania przestrzennego kraju.

4. Założenia metodyczne pracy

Pracę rozpocznie realizacja 4 tematów wstępnych:

- a/ Sformułowanie założeń terminologicznych
- b/ Studium instrumentów sterowania rozwojem zagospodarowania przestrzennego i turystycznego
- c/ Studium rozpoznawcze skali zmian w zagospodarowaniu przestrzennym Polski
- d/ Studium literatury przedmiotu.

Przy realizacji próby diagnozy procesów rozwoju zagospodarowania turystycznego zostaną zastosowane:

- metody statystyczne, w tym metody ustalające stopień koncentracji zjawisk i trendów rozwojowych,
- metody kartograficzne, ukazujące rozmieszczenie i korelacje przestrzenne,
- metody korelacji zjawisk zachodzących w zagospodarowaniu turystycznym i pozostałych elementach zagospodarowania przestrzennego kraju.

Przy realizacji próby oceny procesu sterowania rozwojem zagospodarowania turystycznego zostaną zastosowane :

- metody skalowe
- metody komparatywne
- metoda analizy efektywności nakładów

W opracowywaniu wniosków dotyczących doskonalenia metod sterowania zostaną zastosowane metody programowania.

Odrębnie ustalono metodę współpracy z partnerem holenderskim, a także opracowania studiów porównawczych dotyczących zagospodarowania turystycznego w CSRS i Grecji /Są one opisane w następnej części tekstu/.

5. Założenia współpracy w podobnym opracowaniu /t.j.dot.sterowania
rozwojem zagospodarowania turystycznego/ dla Holandii

Partnerem do współpracy jest Uniwersytet w Tilburgu, a autorem opracowania doc.dr Wiliam de Freytas.

Współpraca obejmuje następujące działania:

- a/ ustalenie celu i zadań współpracy,
- b/ opracowanie i wymiana konspektów pracy polskiej i holenderskiej /ew.korekty doskonalące konspekty/
- c/ prezentacja pierwszego zarysu opracowania na projektowanym seminarium,
- d/ analiza obu opracowań i ustalenie zasad rozwinięcia opracowania oraz opracowanie wniosków,
- e/ wymiana rozwiniętych tekstów opracowań, wymiana opinii o opracowaniach
- f/ ostateczne sformułowanie opracowań i wzajemne ich przesłanie,
- g/ opracowanie wspólnych artykułów do publikacji polskiej i holenderskiej.

Założenia współpracy z Uniwersytetem w Tilburgu oparte są na dotychczasowych doświadczeniach w zakresie takiej współpracy w przeszłości oraz na wieloletnich kontaktach kierownika tematu z planowaniem przestrzennym w Holandii.

Projektowane studium porównawcze systemów sterowania rozwojem zagospodarowania turystycznego Polski i Czechosłowacji /kraje o ustroju socjalistycznym/ i Grecji /kraj specjalizujący się w turystyce/ opracowane zostanie metodą porównań podstawowych elementów polityki przestrzennej odnośnie turystyki.

Interrelacje tematu CPBP III - 8

p.t. Sterowanie procesami rozwoju zagospodarowania
 turystycznego kraju jako elementem zagospodarowania
 przestrzennego kraju

Zał. Interrelacje z tematami
 i zadaniami badawczymi Grupy tematycznej III

Symbol	Tytuł tematów i zadań badawczych	Proponuje
III - 1	Przestrzeń turystyczna - identyfikacja, diagnoza wnioski prognostyczne	Opracować: 1. Wnioski pod adresem polityki przestrzennej a/ metodyczne b/ merytoryczne 2. Wprowadzić przekroje wojewódzkie
III - 2	Użytkowanie, zagrożenia i ochrona przyrodniczej przestrzeni turystycznej	Opracować: 1. Wnioski pod adresem polityki przestrzennej 2. Wnioski wdrożeniowe w zadaniach modelowych III-2.6 3. Wprowadzić przekroje wojewódzkie
III - 3	Normy obciążalności i pojemności turystycznej terenów i ich zastosowanie w planowaniu przestrzennym	Opracować: 1. Wnioski wdrożeniowe
III - 4	Struktura przestrzenna turystyki w ujęciu makroregionalnym	Opracować: 1. Wnioski pod adresem polityki przestrzennej 2. Wprowadzić przekroje wojewódzkie i ew. gminne
III - 5	Kształtowanie struktur przestrzennych zagospodarowania turystycznego w obszarach o walorach turystycznych na tle procesów urbanizacji	Opracować: 1. Wnioski metodyczne dla planowania przestrzennego

Symbol	Tytuł tematów i zadań	Propozycje
III - 6	Modele zagospodarowania rejonów i ośrodków wypoczynkowych	1. Ująć aspekt ekonomiczny 2. Konieczna weryfikacja na przykładach 3. Opracować wnioski wdrożeniowe
III - 7	Struktury przestrzenne rekreacji i turystyki w miastach	1. Opracować wnioski metodyczne dla: a/ planowania przestrzennego b/ planowania gospodarczego
III - 9	Rekreacja w systemie planowania przestrzennego, regionalnego i miejscowego	1. Opracować wnioski metodyczne 2. Konieczne seminarium 3. Konieczne aspekty ekonomiczne

Spis literatury

1. Ároch R. .: Posebenie cestovného ruchu w medziodvetových vzťahoch v oblasti, ČSVTS, Štrbské Pleso, 1986.
2. Bogdanewski J.: Kompozycja i planowanie w architekturze krajobrazu, Maszynopis.
3. Diagnoza stanu gospodarki przestrzennej Polski, K.P.Z.K., PAN, 1985.
4. Fajferek A.: The problems of steering the socio-economic development of regions at the background of the process of reforming the economy and the state, Mat.pow.AE w Krakowie, 1984.
5. Freytas de W.: Developments in Dutch society and their impact on leisure, praca doktorska, Tilburg, 1986.
6. Kazimierska E.: Sprawozdanie z dyskusji na seminarium zorganizowanym przez Komisję Planu Krajowego K.P.Z.K. PAN i Zakład Gospodarki Regionalnej I.M.E. PAN n.t. instrumentów polityki przestrzennej, Biuletyn K.P.Z.K. PAN, 2.130, 1986.
7. Kowalewski A.: Instrumenty polityki przestrzennej władz terenowych, Mat.pow., K.P.Z.K. PAN, 1986.
8. Kruczała J. i współpr.: Funkcjonowanie instrumentów sterowania rozwojem struktur przestrzennych związanych z turystyką, Instytut Planowania, 1977.
9. Kruczała J.: Zagospodarowanie turystyczne, Akademia Ekonomiczna w Krakowie, 1986.
10. Kułesza M., Pańko W.: Instrumenty polityki przestrzennej. Aspekt prawny, Biuletyn K.P.Z.K. PAN, 2.130, 1986.
11. Kułesza M.: Prawne gwarancje oddziaływania planu na zagospodarowanie przestrzenne i rozwój układu osadniczego, Materiały na konferencję problemową n.t. "Rady Narodowe a gospodarka przestrzenna."
12. ÖROK :Trends in Tourismus, Wien, 1985.
13. Plan koordynacyjny programu "Turystyka jako czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego"/08.06/, Instytut Turystyki, Warszawa, 1986.

14. Przybyszewska-Gudelis R.: Krajowe planowanie zagospodarowania turystycznego w Polsce - jego rozwój i znaczenie, Problemy Turystyki, Nr 2, 1985.
15. Pyszkowski A.: Instrumenty polityki przestrzennej państwa, Mat.pow. K.P.Z.K. PAN, 1986.
16. Regulski J.: Instrumentacja a warunki skuteczności polityki przestrzennej, Mat.pow. K.P.Z.K. PAN, 1986.
17. Roczniki Statystyczne G.U.S., lata 1976 - 1986.
18. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie podziału inwestycji oraz zakresu, zasad i trybu ustalania ich lokalizacji, Dz.U. z 1985 r, Nr 31, poz.140.
19. Tourism Policy and International Tourism in OECD Member Countries, 1981, 1982, 1983, 1984.
OECD, PARIS, 1981, 1982, 1983, 1984.
20. Ustawa o planowaniu przestrzennym z dnia 12 lipca 1984.
Dziennik Ustaw PRL Nr 35 z 19 lipca 1984, p.185.
21. Ustawa o planowaniu społeczno-gospodarczym z dnia 26 lutego 1982 r., Dziennik Ustaw PRL z 1982 r., Nr 7, poz. 51.
22. Ustawa o planowaniu przestrzennym z dnia 31 stycznia 1961 r.
Dziennik Ustaw PRL z 1961 r., Nr 7, poz.47 .
23. Winiarski B.: Instrumenty polityki przestrzennej. Aspekt planistyczny, Biuletyn K.P.Z.K. PAN, Z.130, 1986.
24. National Tourism Policy Study, Washington, 1978.

BIBLIOTEKA IT
Archiwum Prac
Naukowo-Badawczych

Część III. Próba oceny sterowania rozwojem zagospodarowania
turystycznego (na szczeblu centralnym)

1. Próba oceny przedmiotowej sterowania rozwojem zagospodarowania
turystycznego

Ocena w oparciu o dokonaną próbę diagnozy procesów rozwoju zagospodarowania turystycznego obejmuje problematykę walorów turystycznych, infrastruktury technicznej oraz urządzeń turystycznych.

Walory turystyczne

Przyrodnicze walory turystyczne Kraju nie były dostatecznie chronione. Dowodzi tego doprowadzenie do^{1/2/}:

- powstania obszarów ekologicznego zagrożenia w 9 z 16 województw koncentrujących około 70% urządzeń noclegowych w tym w województwach nadmorskich oraz części województw górskich,
- powstania zagrożeń na 19,3% powierzchni obszarów z walorami turystycznymi w tych województwach,
- zanieczyszczenie większości wód atrakcyjnych turystycznie.

Pozytywnie należy ocenić rozwinięty w latach 1970 - 1986 proces tworzenia podstaw pod ochronę i prawidłowe kształtowanie najcenniejszych walorów przyrodniczych, oraz:^{3/}

- zwiększanie powierzchni parków narodowych do 125,7 tys ha,
- stworzenie parków krajobrazowych o powierzchni 732,2 tys. ha,
- wyznaczenie lasów ochronnych o powierzchni 2193 tys. ha.

1/ Kołodziejcki J. Diagnoza stanu gospodarki przestrzennej Polski. KPZK PAN, 1987.

2/ Przestrzenny program zagospodarowania turystycznego Polski do 1995 r. Instytut Turystyki, 1986.

3/ Rocznik Statystyczny GUS, 1988.

Przytoczone decyzje stwarzają dopiero podstawy do działania na rzecz ochrony i prawidłowego kształtowania walorów. System organizacji tego działania w parkach krajobrazowych i obszarach chronionego krajobrazu powstaje.

W zakresie walorów historycznych nastąpiła z jednej strony dalsza deprecjacja a nawet zniszczenie tysięcy budowli zabytkowych. Z drugiej strony dokonano poważnych jak na środki kraju^{4/}:

- przedsięwzięć rewaloryzacji najcenniejszych zespołów zabytkowych miast historycznych: Warszawy, Krakowa, Poznania, Wrocławia, Gdańska, Szczecina, Lublina, Torunia, Sandomierza i in.
- adaptacji do celów turystycznych wielu budowli pałacowych względnie zamkowych oraz sakralnych jak np. Pieskowej Skały, Baranowa, Niedzicy, Łańcuta, Sieniany , itd, oraz zespołów budownictwa wiejskiego jak w Zubrzycy, Sanoku i.t.d.
- rozwoju placówek muzealnych z 165 w 1960 do 537 w roku 1986 oraz wzbogacenia ich zbiorów.^{5/}

W zakresie walorów współczesnych istotne stało się powstanie wielu dzieł budownictwa przemysłowego, techniki komunikacyjnej, budowli wodnych, obiektów kultu oraz sakralnych, z których część przystosowano do roli walorów turystycznych. Po okresie zainteresowania nastąpiło zmniejszenie dbałości o te walory (z wyjątkiem obiektów sakralnych).

Rozwój aglomeracji miejskich, ich atrakcyjności kulturalnej oraz ekonomicznej tworzy popularną formę walorów współczesnych. Działania na rzecz adaptacji dla celów turystycznych walorów współczesnych nie były dostateczne ponieważ początkowo przeszkodę stano-

^{4/} Czyżewska A., Kostarczyk A. Problematyka ochrony i kształtowania kulturowych wartości przestrzeni państwa polskiego w planie przestrzennym zagospodarowania kraju. mat. powielony 1988 r.

^{5/} Op. cit. ad 3.

wiły zakazy tajemnicy państwowej a potem zmniejszenie zainteresowania efektami działalności gospodarczej i techniki. Aglomeracje również nie zostały dostatecznie adoptowane do roli walorów turystycznych współczesnych. Szczególnie tam narastały konflikty między ich atrakcyjnością turystyczną i interesami stałych mieszkańców a także niedostatki bazy materialnej dla turystyki.

Sterowanie rozwojem i kształtowaniem walorów turystycznych leżało w gestii resortów specjalistycznych /nie turystycznych/. Podstawowymi kryteriami tej działalności były cele kulturowe i ekologiczne, a w mniejszym stopniu cele społeczno - turystyczne. Te ostatnie zaczęły nabierać (szczególnie w walorach przyrodniczych) pewnego znaczenia w ostatnich latach.

W zakresie infrastruktury technicznej nastąpiły:

- zasadnicza zmiana dostępności rejonów i miejscowości turystycznych dzięki sieci dróg ulepszonych i linii lotniczych,
- stosunkowo ograniczona zmiana dostępności telekomunikacyjnej,
- niedostateczny rozwój zaplecza technicznego komunikacji samochodowej jak: zakładów naprawczych, pogotowia technicznego, sklepów z artykułami motoryzacyjnymi, stacji benzynowych.

Pozytywne zmiany w zakresie sieci komunikacyjnej ograniczane są przez braki w organizacji ruchu i jego spiętrzenia w sezonach turystycznych.

Na rozmieszczenie infrastruktury technicznej przeważający wpływ wywierały kryteria pozaturystyczne. Turystyczne cele stymulowały rozwój linii lotniczych i w ograniczonym zakresie rozwój dróg.

Rozwój i rozmieszczenie urządzeń turystycznych podstawowych - noclegowych:

- był stosunkowo skoncentrowany w 16 województwach górskich, pojeziernych i nadmorskich,

- był zdecydowanie niedostateczny w aglomeracjach turystycznych.

Za dominujące przy lokalizacji bazy noclegowej można uznać kryteria społeczne (wybierano głównie stosunkowo najatrakcyjniejsze tereny). Słabsze było znaczenie czynników ekonomicznych, które zaczęły więcej znaczyć w ostatnich latach. Koncentracja lokalizacji bazy turystycznej dała pewne efekty ekonomiczne i została uwzględniona w określaniu specjalizacji gospodarczej regionów koncentracji.

Turystyczne układy przestrzenne:

- w większości z 16 województw posiadających znaczne tereny turystyczne nastąpiła koncentracja rozbudowy bazy noclegowej mimo poważnych zanieczyszczeń środowiska (wyjątek jak woj. krosnieńskie, ^{zob.} koszalińskim i szczecińskim. Proporcjonalność rozbudowy bazy była wyjątkowo wysoka)
- w aglomeracjach posiadających zespoły walorów historycznych i współczesnych niedostatecznie rozbudowano urządzenia noclegowe,
- w niektórych atrakcyjnych centrach turystycznych jak np. Zakopane, Krynica - nastąpiła nadmierna koncentracja bazy noclegowej,
- rozwój sieci drogowej nie wykazuje korelacji z rozmieszczeniem bazy noclegowej. Niewiele lepsze jest wyposażenie województw turystycznych w sieć telefoniczną,
- brak jest korelacji rozmieszczenia urządzeń bazy noclegowej z rozmieszczeniem zbadanych urządzeń turystycznych uzupełniających. Szczególnie upośledzone są w tym zakresie aglomeracje turystyczne.
- stosunkowa koncentracja bazy noclegowej w 16 regionach może być oceniona (wg literatury przedmiotu) wyłącznie według kryteriów ekonomicznych specjalizacji regionalnej.

Rozwojowi zagospodarowania turystycznego towarzyszą konflikty. Regulski^{6/} wyróżnia 5 rodzajów konfliktów związanych z rozwojem przestrzennym państwa:

1. Konflikty wynikające z różnicy praw rządzących rozwojem poszczególnych podsystemów.

Rozwojowi zagospodarowania turystycznego towarzyszyły konflikty z podstawowymi procesami rozwoju gospodarczego - uprzemysłowieniem i urbanizacją. Procesy te:

- rządziły się prawami sprzecznymi z prawami rozwoju zagospodarowania turystycznego - w poważnym stopniu ograniczały i deprecjonowały walory turystyczne.

2. Konflikty między interesami poszczególnych podmiotów.

Rozwojowi zagospodarowania turystycznego towarzyszyły w szczególności konflikty między interesami inwestorów turystycznych a interesami ludności. Tereny i obiekty były wyłączone a następnie ruch turystyczny stanowił trwałą uciążliwość dla stałej ludności rejonów turystycznych. Turystyka wprawdzie była źródłem wzrostu dochodów, ale również rodziła poważne trudności i niedogodności. Symboliczne stało się powstanie określenia turystów jako "stonka".

3. Konflikty między interesami tych samych podmiotów.

Konflikty powstawały w szczególności w obszarach koncentracji inwestycji turystycznych. Podstawowy konflikt związany był z dostępem do atrakcyjnych terenów turystycznych. Miejscami takich konfliktów było np. Zakopane, Krynica, Sopot.

4. Konflikty między celami polityki dotyczących różnych horyzontów czasu.

^{6/} Regulski J., Ptaszyńska M., Kaźmierska E.: Instrumenty polityki przestrzennej. Założenia metodyczne i kierunki badań. Biuletyn KPZK PAN z. 130, s. 12 - 13.

Konflikty powstawały w sprzeczności pomiędzy dążeniem do zachowania dla celów turystycznych w przyszłości obszarów atrakcyjnych a niedopuszczaniem tam aktualnych inwestycji nieturystycznych. W konsekwencji, opóźniano rozwój gospodarczy tych obszarów. Przykładem może służyć województwo nowosądeckie, które przez wiele lat pozostawało najslabiej inwestowanym województwem w kraju.

5. Konflikty między celami polityki prowadzonej przez różne szczeble władz publicznych.

Konflikty takie polegały na decyzjach lokalizacyjnych władz centralnych sprzecznych z dążeniami władz lokalnych odnośnie terenów turystycznych. Przykłady takich konfliktów to rejon Jury Krakowsko-Częstochowskiej (Huta Katowice), Tatrzański Park Narodowy (lokalizacja ośrodków URM), zapora wodna w Czorsztynie.

Z przeglądu powyższego wynika, że rozwojowi zagospodarowania turystycznego w Polsce towarzyszyły konflikty wszystkich 5 typów, i, że sterowanie tym rozwojem nie rozwiązywało w dostateczny sposób konfliktów.

Próba oceny podmiotowej sterowania ^{rozwojem} rozwiązań zagospodarowania turystycznego

Problem podmiotu sterowania: za podmiot centralny sterowania ^{rozwojem} zagospodarowania turystycznego należy uznać:

- Komisje Planowania przy Radzie Ministrów.

Komisja Planowania według Art. 19 i Art. 37 Ustawy o planowaniu przestrzennym z 1984 r. sporządza plan krajowy (obejmujący zagospodarowanie turystyczne Kraju) oraz udziela ^{zskorzeń} lokalizacyjnych dla inwestycji o znaczeniu krajowym (decyzje lokalizacyjne wydaje organ administracji ogólnej stopnia wojewódzkiego). Ale Komisja Planowania wg § 6 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia

27 czerwca 1985 r. w sprawie podziału inwestycji oraz zakresu, zasad i trybu ustalania ich lokalizacji przedstawia wniosek inwestora wraz z proponowanymi przez siebie wskazaniem do zaopiniowania zainteresowanym organom i instytucjom. Niestety ustalenia cytowanej Ustawy oraz Rozporządzenia Rady Ministrów:

- nie wymieniają wśród listy inwestycji o znaczeniu krajowym inwestycji turystycznych,
- nie wymieniają *centralne* ~~expressis verbis~~ które organy ~~kontrolne~~ byłyby partnerem w opiniowaniu inwestycji turystycznych.

Stąd podstawowym atrybutem podmiotu sterowania - Komisji Planowania pozostawał plan Krajowy. Legislacja nie określa jej kompetencji co do decyzji lokalizacyjnych. Z punktu widzenia legislacyjnego jest to niedocenienie potrzeby sterowania operacyjnego rozwoju zagospodarowania turystycznego.

Również brakiem legislacji jest niewymienienie, który z organów centralnych jest partnerem do konsultacji planu krajowego w zakresie turystyki.

W praktyce partnerem Komisji Planowania w zakresie planu krajowego stał się Komitet do Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej, zlecając opracowanie planu zagospodarowania turystycznego kraju w ramach prac nad planem krajowym - Instytutowi Turystyki.

Również w praktyce podmiotem pomocniczym Komisji Planowania w zakresie planowania przestrzennego w tym zagospodarowania turystycznego stały się organy Komisji Planowania - Zespoły Planowania Regionalnego w 7 ośrodkach makroregionów. Dokumentacja ^{plan} ~~oraz~~ nie wykonane Zawierają "transmisję" planu krajowego dla planów regionalnych. Wykazała to praca A. Pyszkowskiego wykonana w ramach niniejszego tematu.

Reasumując:

Podmiotem sterowania rozwojem zagospodarowania turystycznego przepisy nominują Komisję Planowania ale w ramach delegacji ogólnej

do zagospodarowania przestrzennego kraju.

Przepisy podstawowe nie określają funkcji resortowego (pomocniczego) podmiotu sterowania rozwojem zagospodarowania.

Przepisy nie ustalają który z centralnych organów państwowych ma być partnerem do konsultacji planowania zagospodarowania turystycznego.

Przepisy podstawowe ograniczają rolę podmiotu sterowania zagospodarowania turystycznego do sporządzenia planu krajowego bez wskazania jego roli w decyzjach lokalizacji inwestycji.

Ustalenia takie były niedostateczne i niedoceniające roli turystyki w zagospodarowaniu przestrzennym kraju.

Praktyka doprowadziła do objęcia kompetencji w zakresie partnerstwa w opracowaniu planu krajowego (przez Komisję Planowania) przez Komitet d.s. Młodzieży i Kultury Fizycznej. Komitet ten zlecił jednak opracowanie planu zagospodarowania turystycznego kraju Instytutowi Turystyki. Instytut Turystyki natomiast nie prowadził operacyjnych prac w związku z realizacją wymienionego planu.

Podmiotowość w sterowaniu rozwojem zagospodarowania jest określona niejednoznacznie, podmiot "centralny" jest ograniczony w kompetencjach, a niektóre podstawowe funkcje sterowania (planowanie) zostały przekazane organowi naukowemu który z kolei nie jest związany z realizacją wymienionej funkcji.

Podstawowe uwarunkowanie procesu sterowania - określenie podmiotu i zakres jego podstawowych kompetencji są niedostateczne. Podstawowym instrumentem sterowania procesem rozwoju zagospodarowania turystycznego są przepisy prawne. Można je zresztą określić również jako uwarunkowania działania podmiotu sterowania.

Przepisami podstawowymi dla podmiotu w sprawie sterowania jest cytowana ustawa o planowaniu przestrzennym i cytowane przepisy o decyzjach lokalizacyjnych.

Przepisy wymienione jako podstawowy instrument sterowania:

- określają uprawnienia, zakres kompetencji podmiotu,

- określają instrumenty działania podmiotu.

Jak przy analizie podmiotu sterowania wyjaśniono, przepisy (cytowana i rozporządzenie):

- ograniczają instrumenty oddziaływania podmiotu na zagospodarowanie turystyczne do planu krajowego i pozbawiają ją ważnego instrumentu jakim są decyzje lokalizacyjne inwestycji o znaczeniu krajowym,
- nie oznaczają który z resortów (a były w zasadzie 2 możliwości) spełnia rolę "pomocniczego" podmiotu sterowania co jest poważnym brakiem przepisów,
- nie regulują w sposób jednoznaczny procesu opracowania i realizacji planu zagospodarowania turystycznego kraju.

Podmiot sterowania miał możliwości wykorzystywania ~~ś~~dcinkowych przepisów dotyczących walorów turystycznych. Masa przepisów dotyczących ochrony środowiska była niestety w dużym stopniu nieskuteczna. Nie były one dostatecznym instrumentem do zapobieżenia deprecjacji walorów naturalnych terenów turystycznych które wymieniono w poprzedniej części opracowania.

Podobnie masa przepisów dotyczących ochrony zabytków nie była dostatecznym instrumentem do pełniejszej ich ochrony i rewaloryzacji. Jak już wspomniano, masa zabytków nie została zauważona lub adaptowana do celów turystycznych.

Inna przyczyna - brak przepisów - może być uznana za ważny powód (nie jedyny) stwierdzonego w analizie przedmiotowej sterowania rozwojem zagospodarowania turystycznego braku korelacji w rozwoju poszczególnych elementów struktury urządzeń turystycznych. W szczególności brak był przepisów stwarzających podstawy do lepszej korelacji rozwoju bazy noclegowej i pozostałych urządzeń. Tego typu przepisy stwarzano np. do lepszej koordynacji rozwoju przemysłu i infrastruktury społecznej w miastach. I jakkolwiek nie były one

w pełni skuteczne to pozwalały w masie wypadków na udział przemysłu w inwestycjach infrastrukturalnych. Brak podobnych (z celu) przepisów utrudniał udział inwestorów bazy noclegowej

w inwestycjach uzupełniających a ważnych dla zaspokojenia potrzeb turystycznych. W pewnych przypadkach tworzone przepisy specjalne dla lokalnego lub regionalnego uregulowania wyżej wymienionych spraw - np. Uchwała Rady Ministrów w sprawie Zakopanego oraz tzw. eksperymentu nowosądeckiego.

Tak więc przepisy dotyczące walorów turystycznych oraz układów zagospodarowania wykazują jako instrumenty sterowania:

- słabą skuteczność,
- niekompletność,
- niejasność (w przypadku podmiotu sterowania).

Za podstawowe instrumenty planistyczne sterowania rozwojem zagospodarowania turystycznego uchodziły:

- plan krajowy
- uprawnienia do decyzji lokalizacyjnych.

Plan Krajowy opracowywany był w Komisji Planowania w nawiązaniu do planu zagospodarowania turystycznego Kraju, który opracowywał Instytut Turystyki na zlecenie resortu odpowiedzialnego za turystykę.

Plan krajowy był częściowo skuteczny, szczególnie w zakresie rozmieszczenia walorów przyrodniczych i bazy noclegowej.

Plan Krajowy natomiast nie był skuteczny w zakresie:

- ochrony walorów naturalnych turystycznych (szczególnie ich jakości),
- pełnej ochrony i rewaloryzacji walorów historycznych,
- koordynacji struktury infrastruktury technicznej w rejonach turystycznych,
- koordynacji struktury układów urządzeń turystycznych w rejonach a szczególnie w centrach turystycznych.

Przykład krajów wysoce rozwiniętych a szczególnie Holandii^{7,8/}

7/ Second Report on Physical Planning in the Netherlands. The Hague 1966 (w załączeniu odbitka fragmentu raportu)

8) Tourism Policy and International Tourism in OECD member countries OECD 1981.

wskazuje, że przy gospodarce w której decydującą rolę odgrywa rynek nie zrezygnowano z polityki państwa w tym planie zagospodarowania przestrzennego (w tym zagospodarowania turystycznego) jako ważnego instrumentu sterowania rozwojem zagospodarowania przestrzennego kraju. Jest to w szczególności instrument sterowania w długim okresie czasu pozwalający podmiotowi sterującemu formułować perspektywiczne przestrzenne cele a następnie przy pomocy różnych innych instrumentów do tych celów kierować uczestników procesu zagospodarowania turystycznego.

Skutecznym instrumentem sterowania są decyzje lokalizacji. Komisja Planowania jako centralny podmiot planowania przestrzennego w kolejnych aktach prawnych utrzymywała prawo do decyzji lokalizacyjnych inwestycji o znaczeniu krajowym. Tak było i w ostatnim z aktów prawnych dotyczących decyzji lokalizacyjnych.

W akcie tym jednak:

- nie wymieniono wśród inwestycji o znaczeniu krajowym inwestycji turystycznych,
- wymieniono inwestycje turystyczne wśród inwestycji o znaczeniu wojewódzkim.

Przedstawione regulacje uważam za pozbawienie podmiotu sterowania ważnego instrumentu oddziaływania na przestrzenną strukturę zagospodarowania turystycznego kraju.

Okazało się, że plan krajowy jest instrumentem pośrednim, nie dostatecznie skutecznym, jeśli Komisja Planowania nie posiada uprawnień do decyzji lokalizacyjnych turystycznych. Dowodzi tej tezy w szczególności:

- brak inwestycji turystycznych interwencyjnych (urządzeń) o znaczeniu krajowym które by przyspieszały rozwój funkcji turystycznej rejonów wskazanych w planie krajowym,
- brak inwestycji chroniących walory turystyczne w regionach turystycznych,

- podejmowaniu przez władze wojewódzkie decyzji lokalizacyjnych inwestycji szkodliwych (nieturystycznych) o znaczeniu krajowym w rejonach turystycznych.

Podmiotem centralnym w zakresie zagospodarowania turystycznego może nie być Komisja Planowania. Może to być inny organ centralny np. resort odpowiedzialny za turystykę.

Kolejny instrument sterowania zagospodarowaniem turystycznym kraju to plany społeczno-gospodarcze. W dokumentach planów społeczno-gospodarczych 5 letnich sporządzanych przez Komisję Planowania nie można odnaleźć potwierdzenia, że plany wieloletnie stanowiły istotny instrument sterowania zagospodarowaniem turystycznym kraju, ponieważ:

- elementy planu dotyczące zagospodarowania turystycznego są rozproszone po odcinkach odrębnych planu i nie były zestawione w sposób wskazujący na koncepcje wykorzystania planu do realizacji poważniejszych zadań zagospodarowania turystycznego,
- plany resortowe - przedmiot oddziaływania Komisji Planowania nie zawierały ~~o~~ ujęć dotyczących układów zagospodarowania turystycznego, Np. Plan Komitetu d.s. Młodzieży i Kultury Fizycznej na rok 1989,^{9/}
- nakłady centralne na cele turystyczne były w przeszłości znikome. Np. w 1987 r. nakłady inwestycyjne na turystykę i wypoczynek stanowiły 1,04% w gospodarce uspołecznionej.
- rejon o wybitnej specjalizacji turystycznej należały do najskąpiej inwestowanych w kraju. Np. woj. nowosądeckie i krośnieńskie.

Kolejny instrument sterowania rozwojem zagospodarowania turystycznego stanowiła informacja.

Centralny podmiot sterowania zagospodarowaniem turystycznym nie

^{9/} Informacja w sprawie projektu budżetu i funduszy celowych na 1989 rok. K. .S.M.i K.F. 1988.

korzystał z tej formy oddziaływania na inwestorów bezpośrednio. Czy miałaby taka informacja znaczenie? Wydaje się, że tak, ponieważ większość inwestycji w sferze turystyki a szczególnie inwestycji urządzeń turystycznych to przedsięwzięcia najróżniejszych inwestorów. Centralne informacje mogły mieć znaczenie np. dla nasilenia wniosków lokalizacyjnych w jednych regionach oraz dla zmniejszenia ilości wniosków lokalizacyjnych w innych, czyli dla polityki regionalnej. Informacja mogła również dotyczyć warunków środowiska w rejonach i centrach turystycznych - czego nie praktykowano. Taką informacją dla stymulowania procesu zagospodarowania turystycznego w skali regionu publikowało w latach 70-tych województwo krakowskie. W publikacji były podane konkretne możliwości i warunki uzyskania pozytywnych decyzji lokalizacyjnych w strefach zaplanowanych dla specjalizacji turystycznej.

Za pośrednią informację podmiotu centralnego dla inwestorów zainteresowanych lokalizacją urządzeń turystycznych można uznać opracowanie tzw. planów makroregionalnych. Opracowania te wykonywane w 7 biurach Zespołów Planowania dla 7 makroregionów Kraju, zawierały "transmisję" planu krajowego dla organów planowania regionalnego. Opracowanie A.Pyszkowskiego stanowiące element realizacji niniejszego^{10/} tematu stara się wykazać pozytywną rolę informacyjną wymienionych opracowań w zakresie zagospodarowania turystycznego.

Instrumenty organizacyjne mogą stanowić bardzo istotne narzędzie działania. Jak wyglądała struktura organizacyjna działania podmiotu sterowania rozwojem zagospodarowania turystycznego?

Do dyspozycji Komisji Planowania były 2 "piony" organizacyjne:

- pion organizacji planowania przestrzennego,
- pion organizacyjny resortowy.

Komisja Planowania była kompetentna w zakresie opracowania planu

^{10/} Opracowanie zrealizowano w roku 1988.

krajowego (z planem zagospodarowania turystycznego kraju).

Organy planowania władz wojewódzkich były kompetentne w zakresie najważniejszym dla realizacji planu krajowego - decyzji lokalizacyjnych dla inwestorów wnioskujących takie decyzje. Nie mogły one w tych decyzjach reprezentować stanowiska ogólnopolskiego, ponieważ reprezentowały stanowisko jednego województwa.

Pozytywnym aspektem istnienia tego pionu organizacyjnego była - mo liwoś - rozpatrywania rozmieszczenia zagospodarowania turystycznego w powiązaniu z całością zagospodarowania przestrzennego województwa.

Z przedstawionych przykładów typów konfliktów w rozwoju zagospodarowania turystycznego wynika, że powyższego aspektu nie wykorzystywano. W układach zagospodarowania turystycznego najważniejszym i powszechnym brakiem był brak korelacji w rozwoju owych układów czyli widoczny niedostateczny wpływ koncepcji kompleksowych w zagospodarowaniu przestrzennym.

Drugi pion organizacyjny do sterowania rozwojem zagospodarowania turystycznego to pion resortowy.

Do wielu resortów należały kompetencje w zakresie elementów zagospodarowania turystycznego - walorów turystycznych (naturalnych, historycznych itd.) infrastruktury technicznej (komunikacji, łączności) i urządzeń turystycznych (urządzenia noclegowe, gastronomiczne, handlu, finansów, usług, zdrowia i.t.d.). Jeden z resortów był nominalnie organizacją "główną". Ostatnio za takie organizacje można było uważać 2 resorty.

Powyższej strukturze organizacyjnej odpowiadała struktura podporządkowana szczebla wojewódzkiego. I tu wielu jednostkom organizacyjnym podlegały elementy zagospodarowania turystycznego (jeśli nie wchodziły w skład gospodarki zarządzanej centralnie). Organizacja "główna" t.j. wydział urzędu wojewódzkiego w badanych przypadkach nie posiadał jednostek organizacyjnych mogących efektywnie od-

działać na zagospodarowanie turystyczne.

Organizacyjna struktura urzędów odpowiedzialnych nominalnie za zagospodarowanie turystyczne była więc bardzo złożona i struktura ta nie mogła stanowić dogodnego instrumentu do sterowania rozwojem układów zagospodarowania turystycznego w kraju.

Czy w tej strukturze mógł odgrywać rolę decydującą resort główny - ostatecznie Komitet ds. Młodzieży i Kultury Fizycznej? Czy resort mógł stanowić instrument organizacyjny sterowania rozwojem zagospodarowania turystycznego?

Odpowiedź na to pytanie poprzedzi przedstawienie struktury jednostki organizacyjnej Komitetu, kompetentnej w sprawach zagospodarowania przestrzennego - Biura Programowania Inwestycji. Do opracowania załączono zakresy czynności stanowisk pracy Biura; do spraw:^{11/}

- programowania i realizacji bazy kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku,
- programowania rozwoju bazy turystyki i wypoczynku oraz ochrony środowiska przyrodniczego,
- oceny stanu i wykorzystania bazy kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku,
- planowania i finansowania /5 stanowisk/,
- normalizacji i dokumentacji technicznej,
- realizacji i kosztów inwestycji,
- sprzętu, urządzeń technicznych i zaopatrzenia /2 stanowiska/,
- postępu technicznego, wynalazczości i ochrony patentowej.

Zakres przedmiotowy kompetencji wymienionego Biura Komitetu jest stosunkowo szeroki ale nie pokrywa się z zakresem zagospodarowania turystycznego. Między innymi brak w nim problematyki: całości zagospodarowania turystycznego (lub polityki rozmieszczenia) i współ-

^{11/} Załączone odbitki zakresów czynności

działania w opracowaniu planu zagospodarowania turystycznego kraju, walorów turystycznych, kulturowych i współczesnych, infrastruktury technicznej oraz szeregu rodzajów urządzeń turystycznych.

Zakres podmiotowy kompetencji Biura Programowania Inwestycji obejmuje liczne podmioty inwestujące i władze wszystkich województw. Nie obejmuje jednak ów zakres wielu podmiotów inwestujących w dziedzinie walorów turystycznych (np. zespołów zabytkowych) w dziedzinie infrastruktury technicznej oraz ważnych urządzeń turystycznych jak np. dotyczących produkcji pamiątek, sprzętu turystycznego, budownictwa obiektów turystycznych, handlu i usług itd.

Zakres metodyczny działania wymienionego Biura określony w załącznikach obejmuje wprowadzić stymulację oraz opiniowanie i kontrolę inwestycji turystycznych ale nie wykazuje instrumentacji polityki inwestycyjnej zmierzającej do aktywizacji inwestorów. Brak również zaznaczenia roli Biura w kształtowaniu metodyki lokalizacji inwestycji. Dyspozycję środków określa się jako rozdzielanie.

Reasumując, resort jako instrument organizacyjny sterowania rozwojem zagospodarowania turystycznego nie obejmował zasięgiem swego działania:

- wszystkich elementów zagospodarowania turystycznego,
- wszystkich inwestorów zagospodarowania turystycznego,
- polityki przestrzennej,
- polityki stymulowania warunków dla inwestycji turystycznych.

Nie można uznać za ułatwiającą funkcję Biura połączenie na szczeblu stanowisk pracy spraw turystyki, i wypoczynku ze sportem względnie kulturą fizyczną.

Za instrument sterowania rozwojem zagospodarowania turystycznego można uznać również kształcenie i doskonalenie kadr kwalifikowanych związanych z rozwojem zagospodarowania turystycznego - kadry pracujące w organach planowania przestrzennego, przedsiębiorstwach i instytucjach gospodarczych mogą stanowić - jeśli są odpowiednio przygotowane - istotny czynnik realizacji polityki rozwoju zagospodarowania turystycznego kraju. Taka możliwość nie była w Polsce wykorzystywana przez centralny podmiot sterowania.

Część IV. ^{Wnioski}~~Komentarz~~ dotyczące doskonalenia metod sterowania procesami rozwoju zagospodarowania turystycznego Kraju

Założenia ogólne

1. Zakłada się, że system społeczno-gospodarczy Kraju będzie się zmieniał. W szczególności likwidacji ulegać będą elementy nakazowo-rozdzielcze systemu a wzrastać będzie znaczenie gospodarki rynkowej. W nowym systemie istotne będą instrumenty oddziaływania na podmioty gospodarowania a nie decyzje administracyjno-planistyczne. W systemie tym powstaną odpowiednie metody sterowania zagospodarowaniem przestrzennym Kraju w tym zagospodarowaniem turystycznym dopasowane do nowych warunków.

2. Zakłada się, że stan zagospodarowania turystycznego Kraju stanowi istotną przesłankę metod sterowania dalszym jego rozwojem względnie przekształceniami. W szczególności przesłankę taką stanowić winny ujawnione dysproporcje i konflikty w zagospodarowaniu turystycznym regionów oraz nieprawidłowości w strukturach układów miejscowych zagospodarowania a szczególnie straty i zagrożenia w zakresie walorów przyrodniczych i historycznych Kraju.

3. Zakłada się, że zakres zagospodarowania turystycznego obejmuje elementy materialne środowiska które służą zaspokojeniu potrzeb turystycznych, bezpośrednich i pośrednich.

Wymienione elementy obejmują:

- walory turystyczne (naturalne, historyczne, współczesne,,
- infrastrukturę techniczną (komunikacja, łączność, uzbrojenie terenów),
- urządzenia turystyczne (produkcja i usługi).

Konsekwencją takiego założenia jest to, że elementy zagospodarowania turystycznego będą przedmiotem zainteresowania wielu i różnych resortów centralnych. Założenie takie jest znane w krajach rozwiniętych. Np. w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej w projekcie "Ustawy o rozwoju turystyki i polityce turystycznej"^{12/} wymienia się jako zainteresowanych turystyką resortów (Departament = ministerstwo):

Departament Transportu,
Departament Spraw Wewnętrznych,
Departament Handlu
Departament Stanu (spraw zagranicznych)
Departament Rolnictwa,
Departament Pracy
Departament Skarbu
Departament Zdrowia
Departament Oświaty
Departament Energetyki
Departament Obrony
Departament d/s Mieszaklnictwa i Rozwoju Miast
Prokurator Generalny
Komitet Aeronautyki
Agencja Międzynarodowej Komunikacji
Agencja Ochrony Środowiska

4. Zakłada się również że:

- powstanie koncepcja kształtowania się potrzeb turystyki krajowej i struktury tych potrzeb jako przesłanki polityki rozwoju jakościowego zagospodarowania turystycznego,

^{12/} National Tourism Policy Study. Final Report. Washington 1978.

- powstanie koncepcja intensywniejszego rozwoju turystyki międzynarodowej do Polski obejmująca różnorodną strukturę potrzeb tej turystyki (a nie tylko hotele klasy "Orbisu"), a także stworzenie warunków dla inwestowania dla zaspokojenia tych potrzeb.

Wnioski:

1. Ustalenia jednoznacznego wymaga jaka instytucja będzie pełnić funkcje ogólnego podmiotu sterowania rozwojem zagospodarowania turystycznego oraz jej kompetencje a także:

- jaka instytucja będzie pełniła funkcję podmiotu zagospodarowania przestrzennego Kraju i jakie winny być jej kompetencje w stosunku do podmiotu sterowania zagospodarowaniem turystycznym,
- jaka winna być forma współpracy podmiotu głównego sterowania zagospodarowaniem turystycznym do innych podmiotów centralnych odpowiedzialnych za rozwój elementów zagospodarowania turystycznego.

Ze względu na złożony zakres zagospodarowania turystycznego, i podzielone kompetencje odnośnie jego elementów a także stwierdzone braki w korelacji rozwoju proponuję:

- aby funkcję głównego podmiotu zagospodarowania turystycznego kraju pełnił odrębny resort turystyki. Resorty turystyki względnie podobne organy rządowe istnieją w wielu krajach, które uznają turystykę za ważną dziedzinę życia społecznego i gospodarki. Resort turystyki mógłby pełnić funkcję głównego podmiotu sterowania rozwojem zagospodarowania turystycznego Kraju i współdziałać z głównym podmiotem rozwoju zagospodarowania przestrzennego Kraju. Oznaczałoby to lepsze zabezpieczenie warunków zapewnienia lepszej skuteczności procesowi sterowania zagospodarowaniem turystycznym Kraju.

- aby resort ten współdziałał z głównym podmiotem planowania przestrzennego (może to nie być Centralny Urząd Planowania, gdyż zapowiedziano zmianę jego funkcji)
- aby przy resorcie turystyki utworzyć zespół składający się z przedstawicieli resortów odpowiedzialnych za poszczególne elementy zagospodarowania turystycznego (poza kompetencją resortu turystyki). Zespół ten posiadałby możliwości koordynacji polityki przestrzennej w zakresie zagospodarowania turystycznego. W cytowanym powyżej "National Tourism Policy Study" proponuje się dla Stanów Zjednoczonych Narodową Radę Polityki Turystycznej złożoną z przedstawicieli większości resortów rządu (powyżej są one wyszczególnione). Rada ta ma mieć szerokie kompetencje. M.in. Rada:
 - opiniuje dokumenty Biura Turystycznego (centralnej instytucji rządowej d/s turystyki),
 - koordynuje działania instytucji reprezentowanych w Radzie (wymienionych powyżej Departamentów i Agencji),
 - rozstrzyga konflikty w polityce turystycznej,
 - przedstawia roczne raporty Kongresowi o swej działalności.
- Aby na szczeblu województw powstały komórki polityki zagospodarowania turystycznego województw (mogą to być stanowiska pracy ale odpowiednio kwalifikowane) które mogą stanowić instrument sterowania zagospodarowaniem turystycznym regionów jako części państwa i wykorzystywać plan krajowy.

2. Konieczne jest uregulowanie w ustawie o turystyce a także w nowelizacji ustawy o planowaniu przestrzennym i innych przepisach między innymi:

- 1) pełnego zakresu zagospodarowania turystycznego,
- 2) podmiotowości w zakresie rozwoju zagospodarowania turystycz-

nego oraz kompetencji podmiotów w tym wyznaczenie podmiotu głównego,

3. powiązań problematyki rozwoju turystyki z przepisami o:

- ochronie zespołów zabytkowych,
- walorach turystycznych jak ochronie środowiska,
- urządzeniach turystycznych nie pozostających w kompetencji resortu turystyki,
- planowaniu przestrzennym.

4) zakresu szerokiej możliwości inwestowania urządzeń turystycznych, form wspierania tego inwestowania oraz ograniczeń ze względu na ochronę środowiska, krajobrazu itd.

5) form kredytowania i realizacji inwestycji turystycznych prywatnych,

6) form inwestycji z kapitałem zagranicznym,

7) form kontroli prawidłowości rozwoju zagospodarowania turystycznego,

8) udziału organizacji społecznych turystycznych w sterowaniu zagospodarowaniem turystycznym,

9) kompetencji parlamentarnych w zakresie polityki turystycznej państwa.

3. Konieczne jest ustalenie zasad polityki przestrzennej państwa w zakresie zagospodarowania turystycznego kraju.

Uważam za uzasadnione utrzymanie planowania krajowego w zakresie zagospodarowania turystycznego. Celowości tego wniosku dowodzę cytowane doświadczenia Holandii oraz innych krajów, większa ilość ludności na obszarze kraju, rosnące konflikty a rosnące wymogi kulturowe co do ładu przestrzennego zmuszają do rygorystycznej polityki przestrzennej na wzór rozwiniętych krajów Europy Zachodniej. Uważam za celowe wprowadzenie aktywnej polityki lokalizacyjnej w zakresie zagospodarowania turystycznego. Podmiot sterujący winien posiadać instrumenty aktywnego oddziaływania na lokalizację inwesty-

cji urządzeń turystycznych (prawne, finansowe, kredytowe, podatkowe itd.) o podstawowym znaczeniu państwowym. Instrumenty takie posiadają np. Komitety Turystyki Anglii, Szkocji i Walii. Są to m.in. dotacje oraz kredyty dla inwestorów pragnących budować obiekty turystyczne na atrakcyjnych terenach turystycznych wyznaczonych przez w.w Komitety do rozwoju funkcji turystycznej. Stwierdziłem to osobiście w czasie wizyt w wymienionych komitetach.

Plan zagospodarowania turystycznego kraju winien być opracowywany w ramach resortu turystyki przez zespół odpowiedzialny za politykę przestrzenną tj. stosowanie instrumentów realizacji planu. Zespół autorski planu powinien posiadać prawo i obowiązek nadzoru autorskiego. Obie funkcje koncepcyjna i polityki przestrzennej, powinny być ściśle ze sobą organizacyjnie powiązane.

Konieczna jest współpraca w zakresie zagospodarowania turystycznego Europy. Polska ma położenie geograficzne umożliwiające rozwój turystyki tranzytowej. Te możliwości należy wykorzystać organizując systemy tras tranzytowych uwzględniających interesy Polski. Zapowiadany rozwój współpracy europejskiej wskazuje na potrzebę takiego rozwoju zagospodarowania turystycznego.

4. W nowych formach sterowanie rozwojem gospodarki państwa powinno znaleźć się miejsce na formę sterowania rozwojem gospodarki turystycznej ściśle powiązane z polityką przestrzenną w zakresie rozwoju zagospodarowania turystycznego.

Należy stworzyć warunki do inwestowania i organizacji bazy turystycznej nieuspołecznionej i zdecentralizowanej.

Konieczne jest również zdecydowanie się na odważniejszą politykę gospodarczą w dziedzinie turystyki międzynarodowej. Tempo rozwoju bazy dla tej turystyki nie pozwoli na wzrost z niej dochodów dewizowych. A poziom tych dochodów był w roku 1985 najniższy wśród krajów Europy Wschodniej.^{14/}

^{14/} Rocznik Statystyczny GUS 1988, s. 600

Konieczne jest ustalenie zasad inwestowania (w tym kredytowania) układów zagospodarowania turystycznego tak, by w istniejących układach uzupełniały się luki a tworzyć pełniejsze, nowe układy.

Dla finansowania rozwoju i utrzymania zagospodarowania turystycznego powinny powstać wyspecjalizowane banki turystyczne oraz nawiązanie szerszą współpracę z bankami i przedsiębiorstwami zagranicznymi.

Dla sprawnej realizacji rozwoju zagospodarowania turystycznego powinny powstać wyspecjalizowane przedsiębiorstwa budownictwa turystycznego, których brak zmusza do importu wykonawstwa budowlanego.

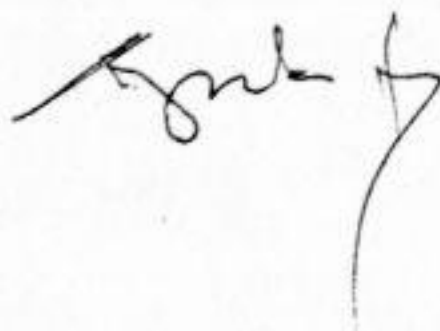
5. Elementem polityki przestrzennej w zakresie zagospodarowania przestrzennego winna stać się informacja.

Resort turystyki winien opracowywać szerszą informację dla inwestorów krajowych i zagranicznych o możliwościach konkretnego inwestowania. Informacje te stanowiłyby instrument inicjatywy polityki regionalnej. Informacja winna odnosić się do całych układów zagospodarowania turystycznego, nie tylko inwestycji bazy noclegowej i wskazywać na możliwości opłacalnych inwestycji w każdej dziedzinie zagospodarowania turystycznego.

Kolejnym - w trakcie rozwijania bazy materialnej - etapem turystycznej informacji powinna być informacja rynku konsumentów. Pozycja Polski na rynku światowym turystyki jest minimalna. Efektywność inwestycji dla turystów zagranicznych zapewnić może szeroka akcja informacji (marketingu, publikacji itd.). Bez rozwoju postulowanego systemu informacji inwestycje mogą stać się nierentowne.

6. Istotne jest rozszerzanie podstaw naukowych sterowania zagospodarowaniem turystycznym. Chodzi tak o koncepcje teoretyczne struktur przestrzennych zagospodarowania turystycznego Kraju jak i rozwój metodyki sterowania tego zagospodarowania. Istotny jest rozwój koncepcji syntetyzujących, które wykorzystywałyby wyniki licznych, ale nie spójnych prac naukowych odcinkowych.

7. Rozwiązania wymaga zagadnienie kształcenia i doskonalenia kadr specjalistów w zakresie zagospodarowania turystycznego dla organów polityki przestrzennej państwa, resortów, regionów i miejscowości turystycznych.

A handwritten signature in dark ink, appearing to be 'Kozłowski' or similar, with a long, sweeping tail stroke extending downwards and to the right.

BIBLIOTEKA IV
Archiwum Prac
Naukowo-Badawczych

Zakres organizacyjny

W układzie planu centralnego budownictwo turystyczne (finansowane ze środków CFTiW) realizowane jest przez następujące jednostki:

- Państwowe Przedsiębiorstwo "Orbis"
- Ogólnopolska Spółdzielnia Turystyczna "Gromada"
- Biuro Podróży i Turystyki ZSP "Almatur"
- Biuro Turystyki Młodzieżowej ZSMP "Juwentur"
- Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych
- Spółdzielcze Biuro Turystyczne "Turysta"
- Biuro Usług Turystycznych ZHP "Harctur"
- Przedsiębiorstwo Państwowe "Sports-Tourist"
- Polski Związek Motorowy
- Polski Związek Żeglarski
- Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze
- Towarzystwo Łączności z Polonią Zagraniczną "Polonia"
- Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe
- Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe
- Intester Yachting SA
- Turystyczna Agencja Usługowa ZMW "TAU"
- Centralny Związek Spożyców "Społem"
- Centralny Związek Spółdzielni "Samopomoc Chłopska"
- Związek Harcerstwa Polskiego - Kwatera Główna
- Centralny Ośrodek Sportu
- Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej
- Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe
- Akademicki Związek Sportowy

Zakres merytoryczny

1. Inicjowanie, opracowanie i opiniowanie założeń programowych rozwoju bazy turystyki i wypoczynku - w tym założeń programowych w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego w związku z rozwojem bazy turystycznej.

2. Organizacja i metodologia rozwoju bazy - wieloletnie zamierzenia rozwoju bazy - realizacja wytycznych i wskaźników zagospodarowania.

3. Opracowanie wytycznych projektów wieloletnich i rocznych planów inwestycyjnych (jako części CPR i NPSG).

4. Przygotowanie wytycznych do projektu planu dla innych resortów i przedsiębiorstw prowadzących działalność inwestycyjną w branży turystyka i wypoczynek.

- współpraca z Komisją Planowania przy R.M., Ministerstwem Finansów, jednostkami organizacyjnymi planu centralnego oraz WKFSiT urzędów wojewódzkich,

- udział w międzyresortowej koordynacji działań w zakresie rozwoju bazy turystycznej.

5. Opracowanie zasad i kierunków planowania i finansowania inwestycji turystycznych.

- opracowanie rocznych i wieloletnich planów rozdziału środków CFTiW,

- prowadzenie gospodarki środkami CFTiW na tle zatwierdzonych planów.

6. Opracowanie zbiorowego projektu planu inwestycyjnego dla branży turystyka i wypoczynek.

7. Organizacja i koordynacja prac w zakresie realizacji planów.

- opiniowanie i wnioskowanie terenowych planów zagospodarowania obiektów turystycznych,

- nadzorowanie realizacji planu zagospodarowania obiektami turystyki i wypoczynku w tym:
 - nadzór realizacji założeń programowych w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego w związku z realizacją i rozwojem bazy turystycznej.

8. Realizacja zarządzeń pokontrolnych

- kontrola realizacji wybranych inwestycji turystycznych.

9. Opiniowanie wniosków o dotacje lub kredytowych na inwestycje turystyczne z punktu widzenia zgodności z resortowymi programami rozwoju.

10. Opracowanie i opiniowanie aktów normatywnych związanych z rozwojem bazy turystycznej w aspekcie ochrony środowiska.

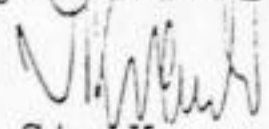
11. Opracowanie zasad i wytycznych technicznych w zakresie realizacji obiektów w branży turystyka i wypoczynek.

12. Zasady rozdysponowania gruntów pod budownictwo turystyczne

13. Prowadzenie spraw związanych z ustalaniem kosztów inwestycji turystycznych.

BIURO PROGRAMOWANIA
INWESTYCJI

Zatwierdzam
Dyrektor Biura

/mgr St. Krassowski/

ZAKRES CZYNNOŚCI

Stanowisko pracy d/s planowania i finansowania.

Ob. IRENA WIŚNIEWSKA - starszy inspektor

Prowadzenie całokształtu spraw związanych z planowaniem i finansowaniem rozwoju budownictwa sportowego i turystycznego, finansowanego środkami Centralnego Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej i Centralnego Funduszu Turystyki i Wypoczynku w układzie

a/ planu centralnego realizowanego przez:

- Spółdzielcze Biuro Turystyczne "Turysta",
- Centralny Związek Spożyców "Społem",
- Polski Związek Motorowy,
- Towarzystwo Łączności z Polonią Zagraniczną "Polonia",
- Przedsiębiorstwo Państwowe "Sports-Tourist",

b/ planu terenowego realizowanego w województwach:

- chełmskim,
- ciechanowskim,
- częstochowskim,
- elbląskim,
- gdańskim,
- gorzowskim,
- jeleniogórskim,
- kaliskim,
- katowickim,
- kieleckim,
- konińskim

a w szczególności:

1. Opracowywanie wieloletnich i rocznych planów rozdziału środków Centralnego Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej oraz Centralnego Funduszu Turystyki i Wypoczynku w układzie jednostek planu centralnego i terenowego wymienionych wyżej.

BIURO PROGRAMOWANIA
INWESTYCJI

Zatwierdzam
Dyrektor Biura

/mgr St. Krassowski/

ZAKRES CZYNNOŚCI

Stanowisko pracy d/s planowania i finansowania.

Ob. WIESŁAWA BRZECHOWSKA - starszy radca

Prowadzenie całokształtu spraw związanych z planowaniem i finansowaniem rozwoju budownictwa sportowego i turystycznego finansowanego środkami Centralnego Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej i Centralnego Funduszu Turystyki i Wypoczynku w układzie

a/ planu centralnego realizowanego przez:

- Ogólnopolską Spółdzielnię Turystyczną "Gromada",
- Biuro Podróży i Turystyki ZSP "Almatur",
- Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe,
- Polski Związek Wędkarski,
- Turystyczną Agencję Usługową ZMW "TAU",

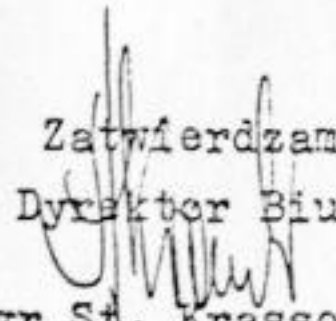
b/ planu terenowego realizowanego w województwach:

- skupskim,
- suwalskim,
- szczecińskim,
- tarnobrzeskim,
- tarnowskim,
- toruńskim,
- wałbrzyskim,
- włockawskim,
- wrocławskim,
- zamojskim,
- zielonogórskim

a w szczególności:

1. Opracowywanie wieloletnich i rocznych planów rozdziału środków Centralnego Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej oraz Centralnego Funduszu Turystyki i Wypoczynku w układzie jednostek centralnego i terenowego wymienionych wyżej.

BIURO PROGRAMOWANIA
INWESTYCJI

Zatwierdzam
Dyrektor Biura

/mgr St. Krassowski/

ZAKRES CZYNNOŚCI

Stanowisko pracy d/s planowania i finansowania.

Ob. MICHAŁ OLSZAŃSKI - główny specjalista, kierujący zespo-
łem planowania i finansowania.

1. Prowadzenie problematyki związanej z organizacją i metodolo-
gią rozwoju bazy z punktu widzenia:
 - wieloletnich zamierzeń rozwoju bazy,
 - realizacji wytycznych i wskaźników zagospodarowania.
2. Opracowywanie wytycznych w sprawie sporządzania projektów
wieloletnich i rocznych planów inwestycyjnych, jako części
składowej NPSG i CPR finansowanych z budżetu państwa oraz
w zakresie objętym finansowaniem ze środków Centralnego Fun-
duszu Rozwoju Kultury Fizycznej i Centralnego Funduszu Turys-
tyki i Wypoczynku.
3. Opracowywanie szczegółowych zasad i kierunków finansowania
inwestycji sportowych i turystycznych.
4. Koordynacja zamierzeń w zakresie działalności inwestycyjnej
w dziale kultura fizyczna, turystyczna i wypoczynek, a w
szczegółowości:
 - przygotowywanie wytycznych do projektu planu dla innych
resortów i przedsiębiorstw prowadzących działalność inwe-
stycyjną w dziale kultura fizyczna, turystyka i wypoczynek.
 - ocena nadsyłanych materiałów,
 - opracowywanie zbiorczego projektu planu inwestycyjnego dla
działu kultura fizyczna, turystyka i wypoczynek.
5. Prowadzenie całokształtu spraw związanych z planowaniem i fi-
nansowaniem rozwoju budownictwa sportowego i turystycznego
środkami CFRKF i CFTiW
 - a/w układzie planu centralnego realizowanego przez:
 - uczelnie wychowania fizycznego, - Polski Związek Żeglarski
 - Państwowe Przedsiębiorstwo "Orbis" - Interster Yachting
 - b/w układzie planu terenowego realizowanego w województwach:
 - stołecznym warszawskim,
 - białkopodlaskim,
 - białostockim,

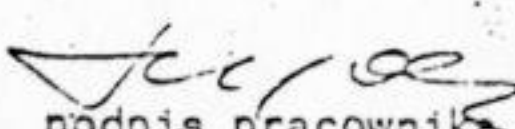
ZAKRES CZYNNOŚCI

stanowisko pracy d/s oceny stanu i wykorzystania bazy kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku

Ob. BOŻENA TRYDULSKA - specjalista

1. Realizacja działań związanych z ewidencjonowaniem, oceną stanu technicznego i wykorzystania bazy kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku, a w szczególności:
 - współpraca z innymi jednostkami w sprawach ustalania i analizy danych statystycznych,
 - współpraca z innymi jednostkami w zakresie ustalania mierników oceny stanu technicznego i stopnia wykorzystania obiektów kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku,
 - prowadzenie resortowej ewidencji bazy kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku oraz opracowywanie analiz dotyczące jej rozmiarów, stanu technicznego i stopnia wykorzystania.
2. Prowadzenie resortowej kartoteki wybranych inwestycji kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku.
3. Opracowywanie analiz i informacji o przebiegu realizacji i efektów działalności inwestycyjno-remontowej w jednostkach zgrupowanych w Komitecie i innych korzystających z dotacji lub kredytów udzielanych przez Komitet.
4. Opracowywanie analiz funkcjonowania, kierunków wykorzystania i efektywności resortowych jednostek wykonawstwa budowlanego.
5. Kontrola realizacji wybranych inwestycji z zakresu kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku.
6. Realizacja innych spraw związanych ze stanowiskiem pracy, zleconych przez przełożonych.

Warszawa, 31 grudnia 1987 r.

podpis pracownika

ZAKRES CZYNNOŚCI

Stanowisko pracy d/s programowania rozwoju bazy turystyki i wypoczynku oraz ochrony środowiska przyrodniczego

Ob. WITOLD MARKIEWICZ - starszy specjalista

1. Inicjowanie, opracowywanie i opiniowanie założeń programowych w dziedzinie rozwoju bazy turystyki i wypoczynku oraz współdziałanie z innymi jednostkami w tym zakresie.
2. Udział w pracach związanych z międzyresortową koordynacją działań w zakresie rozwoju bazy turystyki i wypoczynku.
3. Opiniowanie i wnioskowanie w sprawach terenowych planów zagospodarowania obiektami turystyki i wypoczynku; opracowywanie planów resortowych.
4. Nadzorowanie realizacji planu zagospodarowania kraju obiektami turystyki i wypoczynku.
5. Inicjowanie, opracowywanie i opiniowanie założeń programowych, wytycznych itp. materiałów w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego w związku z rozwojem i realizacją bazy kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku oraz współdziałanie z innymi jednostkami w tym zakresie.
6. Opracowywanie, współudział w opracowywaniu i opiniowanie projektów aktów normatywnych związanych z rozwojem bazy kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku w aspekcie ochrony środowiska przyrodniczego.
7. Nadzorowanie realizacji założeń programowych i wytycznych w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego w związku z rozwojem i realizacją bazy kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku.

BIURO PROGRAMOWANIA
INWESTYCJI

Zatwierdza
Dyrektor Biura

/mgr St. Krassowski/

ZAKRES CZYNNOŚCI

Stanowisko pracy d/s sprzętu, urządzeń technicznych i zaopatrzenia.

Ob. ROMAN WIHAN - główny specjalista

1. Określanie kierunków i zasad koordynacji całokształtu działalności zaopatrzeniowej w zakresie dostaw inwestycyjnych, materiałowych, urządzeń technicznych oraz sprzętu i wyposażenia - w tym:
 - uzgadnianie priorytetów realizacyjnych dostaw,
 - ustalanie podziału masy towarowej otrzymywanej przez resort w drodze jednostkowych dostaw importowych i krajowych /również w ramach rozdzielnictwa centralnego/.
2. Inicjowanie produkcji krajowej specjalistycznych urządzeń i sprzętu sportowego, współpraca zmierzająca do rozwoju produkcji - w tym w zakresie sprzyjającym nawiązywaniu związków kooperacyjnych i transakcji wymiennych pomiędzy organizacjami krajowymi i zagranicznymi.
3. Prowadzenie spraw związanych z normalizacją, wynalazczością i ochroną patentową w zakresie sprzętu i urządzeń technicznych.
4. Dokonywanie ocen ogólnego stanu technicznego sprzętu i urządzeń posiadanego przez jednostki nadzorowane i podporządkowane, prawidłowości ich eksploatacji oraz formułowanie kierunków działań modernizacyjnych.
5. Ogólny nadzór nad racjonalnym doбором i eksploatacją sprzętu sportowego, urządzeń technicznych, sprawnością funkcjonowania resortowego systemu zaopatrzenia oraz w powyższym zakresie wnioskowanie i popularyzowanie zmian wynikających z postępu technicznego, zmieniających się wymogów i uwarunkowań.

ZAKRES CZYNNOŚCI

Stanowisko Pracy d/s organizacyjnych Biura

Ob. KRYSTYNA BEDNARCZYK - starszy radca

1. Prowadzenie budżetu Biura.
2. Analiza i kontrola realizacji postanowień Kierownictwa Komitetu d/s Młodzieży i Kultury Fizycznej i jego organów kolegiałnych.
3. Opracowywanie zbiorczych planów pracy Biura i planu urlopów.
4. Prowadzenie zbioru przepisów ogólnych /publikowanych i niepublikowanych/.
5. Badanie i kontrola terminowości załatwiania skarg i wniosków, spraw terminowych oraz spraw skierowanych do Biura przez Kierownictwo Komitetu d/s Młodzieży i Kultury Fizycznej.
6. Prowadzenie sekretariatu Biura.
7. Inne sprawy związane ze stanowiskiem pracy, zlecone do wykonania przez przełożonych.

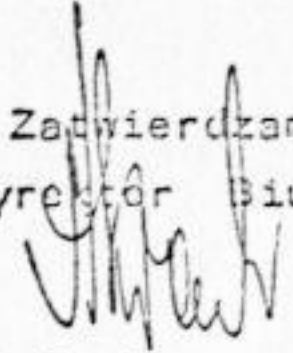
Warszawa, 31 grudnia 1987 r.

podpis pracownika

[Podpis]

BIURO PROGRAMOWANIA
INWESTYCJI

Zatwierdzam
Dyrektor Biura

/mgr St. Krassowski/

ZAKRES CZYNNOŚCI

Stanowisko pracy d/s postępu technicznego, wynalazczości
i ochrony patentowej

Ob. MIŁOSZ WĘCŁAWSKI - główny specjalista

1. Dokonywanie analiz oraz wdrożeń dotyczących postępu technicznego, nowych rozwiązań technicznych i funkcjonalnych w dziedzinie budownictwa kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku.
2. Prowadzenie spraw wynalazczości i ochrony patentowej.
3. Współdziałanie w opracowywaniu norm pierwszego wyposażenia obiektów kultury fizycznej.
4. Współdziałania w opracowywaniu ocen stanu technicznego obiektów kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku oraz w podejmowaniu działań dla ich rozwoju, modernizacji i utrzymania właściwego standardu.
5. Współdziałanie w określaniu warunków technicznych jakie powinny spełniać obiekty budowlane w zakresie kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku.
6. Prowadzenie spraw związanych z przygotowaniem imiennych zadań planu budownictwa resortowego, /np. hala sportowo-widowiskowa w Warszawie/.
7. Prowadzenie spraw związanych z udziałem przedstawicieli resortu w pracach Komisji Budownictwa i Eksploatacji Urządzeń Sportowych Grupy Roboczej Krajów Socjalistycznych i obsługa techniczna związana z realizacją zadań w/w Komisji oraz Komisji Rozwoju Technicznego KUTKS.
8. Prowadzenie spraw związanych z wykonywaniem dokumentacji technicznej przez podporządkowane jednostki projektowe.

ZAKRES CZYNNOŚCI

Stanowisko pracy d/s sprzętu, urządzeń technicznych i zaopatrzenia

Ob. HALINA RYBICKA - specjalista

1. Opracowywanie projektów wieloletnich, rocznych i rzeczowych planów importu - zgodnie z otrzymanymi wytycznymi, założeniami i wskaźnikami.
2. Bilansowanie i nadzór nad terminowością i przebiegiem dostaw importowych - w tym wynikających z realizacji umów serwisowych i transferowych oraz darów.
3. Prowadzenie spraw związanych z uzyskiwaniem pozwoleń przywozu oraz zwolnień z opłat celnych.
4. Bilansowanie potrzeb zaopatrzeniowych jednostek nadzorowanych i podporządkowanych w zakresie asortymentów towarowej produkcji zagranicznej oraz wybranych asortymentów produkcji krajowej.
5. Prowadzenie spraw związanych z normami wyposażenia zawodników i innych osób uczestniczących w procesie szkolenia.
6. Prowadzenie spraw związanych z rozwojem produkcji wynikających z kontaktów i współpracy z producentami, dostawcami i odbiorcami.
7. Gromadzenie i uaktualnianie posiadanych informacji na temat:
 - światowych kierunków postępu technicznego i wzornictwa w produkcji sprzętu sportowego i urządzeń technicznych, stosowanych w tym zakresie wymogów, materiałów i zasad eksploatacyjnych,
 - dokumentacji technicznej i eksploatacyjnej sprzętu i urządzeń,

ZAKRES CZYNNOŚCI

Stanowisko pracy d/s realizacji i kosztów inwestycji

Ob. BARBARA SZUMILICZ - główny specjalista

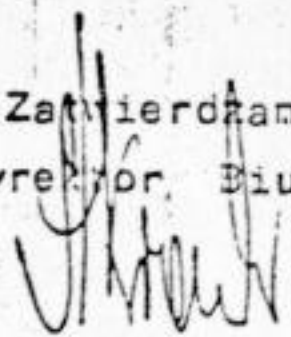
1. Inicjowanie, opracowywanie i opiniowanie zasad i wytycznych technicznych w zakresie realizacji obiektów turystyki i wypoczynku oraz współpraca z innymi jednostkami w tym zakresie.
2. Kontrola realizacji wybranych inwestycji kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku.
3. Opiniowanie wniosków o dotacje lub kredytowych, związanych z podejmowaniem inwestycji w zakresie kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku z punktu widzenia zgodności z resortowymi programami rozwoju oraz z przepisami w sprawie umów o projektowanie i wykonawstwo.
4. Prowadzenie spraw związanych z przejmowaniem /przekazywaniem/ gruntów i nieruchomości na cele inwestycyjne przez jednostki zgrupowane w Komitecie, z opiniowaniem aktów normatywnych w tym zakresie.
5. Prowadzenie spraw związanych z kosztami w budownictwie obiektów kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku, a w szczególności:
 - opracowywanie wytycznych i instrukcji wewnątrzresortowych w sprawach zasad ustalania i kontroli cen w stosunkach inwestor - wykonawca,
 - inicjowanie i współudział w prowadzeniu instruktaży,
 - zapewnienie bazy wskaźników dla potrzeb resortu,
 - współdziałanie w opracowywaniu i opiniowaniu projektów aktów normatywnych.
6. Prowadzenie spraw związanych z realizacją imiennych zadań

ZAKRES CZYNNOŚCI

Stanowisko pracy d/s normalizacji i dokumentacji technicznej

Ob. ZOFIA JÓŹKO - główny specjalista

1. Prowadzenie spraw normalizacji, racjonalizacji i licencji w zakresie programowo-funkcjonalnym w budownictwie kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku.
2. Zbieranie i analizowanie informacji dotyczących światowych kierunków rozwoju, projektowania i wykonawstwa obiektów oraz analiz zrealizowanych obiektów kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku dla upowszechniania najlepszych rozwiązań technicznych w zakresie budownictwa.
3. Współdziałanie w zakresie aktywności społecznej związanej z zagospodarowaniem wsi i osiedli mieszkaniowych w obiekty kultury fizycznej, ze szczególnym uwzględnieniem spraw młodzieży.
4. Prowadzenie sekretariatu Komisji Oceny Projektów Inwestycyjnych.
5. Prowadzenie spraw związanych z układaniem nawierzchni naturalnych.
6. Prowadzenie spraw związanych z przygotowaniem imiennych zadań planu budownictwa resortowego.
7. Prowadzenie spraw związanych z zagospodarowaniem Pól Grunwaldzkich i obsługi Komisji Zagospodarowania Kompleksu Grunwaldzkiego.
8. Prowadzenie konsultacji technicznych dotyczących rozwiązań programowych, funkcjonalnych obiektów sportowych i turystycznych.

/mgr St. Krassowski/

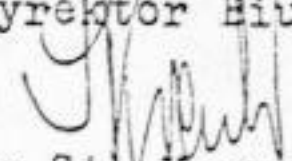
ZAKRES CZYNNOŚCI

Stanowisko pracy d/s programowania i realizacji bazy kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku

Ob. ANDRZEJ MACIEJEWICZ - główny specjalista, kierujący zespołem programowania i realizacji.

1. Inicjowanie, opiniowanie i opracowywanie założeń programowych w dziedzinie rozwoju bazy kultury fizycznej oraz współdziałanie z innymi jednostkami w tym zakresie.
2. Współdziałanie i opracowywanie mierników nasycenia kraju w podstawowe obiekty kultury fizycznej.
3. Działalność w sprawach związanych z międzyresortową koordynacją działań w zakresie rozwoju bazy kultury fizycznej, ze szczególnym uwzględnieniem Ministerstwa Edukacji Narodowej.
4. Opiniowanie i wnioskowanie w sprawach terenowych planów zagospodarowania obiektami kultury fizycznej; opracowywanie planów resortowych.
5. Nadzorowanie, w ramach kompetencji Komitetu, realizacji planu zagospodarowania kraju obiektami kultury fizycznej.
6. Opracowywanie, współudział w opracowywaniu i opiniowanie projektów aktów normatywnych związanych z rozwojem bazy kultury fizycznej oraz z projektowaniem i realizacją inwestycji.
7. Inicjowanie, opracowywanie i opiniowanie zasad i wytycznych technicznych w zakresie projektowania i realizacji obiektów kultury fizycznej oraz współpraca z innymi jednostkami w tym zakresie.
8. Kontrola realizacji wybranych inwestycji kultury fizycznej, turystyki i wypoczynku.

BIURO PROGRAMOWANIA
INWESTYCJI

Zatwierdzam
Dyrektor Biura

/mgr St. Krassowski/

ZAKRES CZYNNOŚCI

Stanowisko pracy d/s planowania i finansowania.

Ob. ILONA BEM - starszy inspektor

Prowadzenie całokształtu spraw związanych z planowaniem i finansowaniem rozwoju budownictwa sportowego i turystycznego, finansowanego środkami Centralnego Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej i Centralnego Funduszu Turystyki i Wypoczynku w układzie:

a/ planu centralnego realizowanego przez:

- Centralny Związek Spółdzielni "Samopomoc Chłopska",
- Biuro Turystyki Młodzieżowej ZSMP "Juventur",
- Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych,
- Związek Harcerstwa Polskiego - Kwaterę Główną,
- Biuro Usług Turystycznych ZHP "Harctur",

b/ planu terenowego realizowanego w województwach:

- ostrołęckim,
- pilskim,
- piotrkowskim,
- plockim,
- poznańskim,
- przemyskim,
- radomskim,
- rzeszowskim,
- siedleckim,
- sieradzkim,
- skierniewickim

a w szczególności:

1. Opracowywanie wieloletnich i rocznych planów rozdziału środków Centralnego Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej oraz Centralnego Funduszu Turystyki i Wypoczynku w układzie jednostek planu centralnego i terenowego wymienionych wyżej.

BIURO PROGRAMOWANIA
INWESTYCJI

BIBLIOTEKA IT
Naukowo-Budowlanych

Zatwierdzam
Dyrektor Biura

/mgr St. Krassowski/

ZAKRES CZYNNOŚCI

Stanowisko pracy d/s planowania i finansowania.

Ob. KRYSTYNA BRODZIK - PABIAN - specjalista

Prowadzenie całokształtu spraw związanych z planowaniem i finansowaniem rozwoju budownictwa sportowego i turystycznego, finansowanego środkami Centralnego Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej i Centralnego Funduszu Turystyki i Wypoczynku w układzie

a/ planu centralnego realizowanego przez:

- Centralny Ośrodek Sportu,
- Polskie Towarzystwo Turystyczno - Krajoznawcze,
- Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe,

- Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej,
- Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe,
- Akademicki Związek Sportowy,

b/ planu terenowego realizowanego w województwach:

- koszalińskim,
- miejskim krakowskim,
- krośnieńskim,
- legnickim,
- leszczyńskim,
- lubelskim,
- łomżyńskim,
- miejskim łódzkim,
- nowosądeckim,
- olsztyńskim,
- opolskim

a w szczególności:

1. Opracowywanie wieloletnich i rocznych planów rozdziału środków Centralnego Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej oraz Centralnego Funduszu Turystyki i Wypoczynku w układzie jednostek planu

Second report on Physical Planning in the Netherlands

Part II. Future pattern of development

Government Printing Office of the Netherlands
The Hague 1966

some parts of the country this relationship is direct (agriculture in the vicinity of towns) and in other parts more indirect (agriculture and recreation, nature and landscape). As will be evident from section 7, this changing relationship over time results in a different synthesis of interests.

3. The recreation areas

Structure scheme
1964

In the spring of 1964 the government took a number of decisions on outdoor recreation within the framework of national physical planning. They included in the first place the adoption of the structure scheme for the physical development of outdoor recreation in the Netherlands¹ as a general background for the policy to be followed. For practical policy-making this means that the structure sketch is also consulted on behalf of government decisions in regard to outdoor recreation and tourism and especially on behalf of the relevant advisory reports from the Government Physical Planning Committee and from the Interdepartmental Coordination Commission for outdoor recreation and tourism (INCORET). The basic principle of the structure scheme is that the policy in regard to the development of the recreation areas should be directed to:

- a. promotion of the greatest possible diversity of recreational possibilities;
- b. the most efficient use of the existing recreation space;
- c. the development of properly situated and laid-on new recreation space and recreational accommodation of various types.

As the recreation space in the Netherlands – both existing and still to be developed – is limited, a proper functional division of the space will be necessary to guarantee effectively its varied use. A point that will have to be watched in this respect is that the development is not pushed too much in any specific direction. It is precisely with recreation that the freedom of a personal choice is an essential asset. This requirement is fulfilled, however, by the effort to provide a variety of recreational possibilities.

The cardinal point of the physical planning problematics of outdoor recreation lies in the provisions for day-recreation. The greatest bottleneck in this respect is formed by the provisions at a short distance from the large cities. The recreation areas located near these large cities – e.g. the coastal dunes in the west, the Utrechtse Heuvelrug, the lakes in the provinces of North- and South-Holland and Utrecht, the South Veluwezoom, the northern part of the province of Drenthe, parts of the Twente region and the Meierij – must therefore be primarily developed for day-recreation.

For certain large cities or urban agglomerations, however, the existing recreation areas are inadequate or too far away to meet the great need of facilities for day-recreation. This problem can only be solved by laying on new large-scale elements for day-recreation. Such elements have been planned for the near future near Amsterdam, Rotterdam, The Hague, Utrecht, Groningen and Leeuwarden. Some rural regions in the vicinity of the large cities, which do not comprise any large recreation areas, but which have scenic beauty, can also be made to serve day-recreation by landscape care and incidental provisions. Such regions are: Waterland with the North-Holland polders (Beemster, Purmer, etc.) and the South-Holland polders (e.g. the Alblasserwaard).

¹ Included in the Annual Report for 1964 of the Government Physical Planning Service, page 87.

In view of the dense population in the west and the growing European recreation traffic the North-Sea coast demands special attention. Until recently the tourists chiefly concentrated on the part between Den Helder and Hook of Holland, but owing to the completion of dams and bridges in the Delta area they are now also attracted to the coasts of the South-Holland and Zeeland islands. Furthermore, the string of islands in the north (the so-called Wadden islands) have in recent years also attracted a lot of attention. Urgent items are the further opening up of the coastal parts already accessible and the opening up of coastal parts which are still difficult to reach. This opening up will have to involve the improvement and construction of motorways and parking facilities, as well as the efficient use of railway services to the coast. As far as roads are concerned the system of a local road, close behind the coast, between two access roads¹, is to be preferred to the construction of a continuous coastal boulevard. In this opening-up process attention will generally have to be paid to the attractiveness of the present diversity of the various seaside resorts and beach sections, to the interests of sea defences and water recovery, and to the great scenic and scientific value of some dune areas.

North-Sea coast

4. The natural areas

In Chapter III section 1 of the second Report on Physical Planning in the Netherlands the preservation of natural beauty and the natural resources was placed within the framework of overall care of the environment.

Preservation of scenery

Furthermore, it was established there that the object of the preservation of natural beauty was to preserve as many specific examples as possible of the largest number of types of natural areas. Fig. 7 gives an inventory of the most important natural environments in the Netherlands. In this respect a distinction has been made between the sharply outlined, homogeneous, instable areas (1 to 3 incl.) and the vaguely outlined, differentiated, stable areas (4 to 7 incl.). At present the preservation efforts are aimed first and foremost at the following more or less natural landscapes:

1. *Mud flats and adjoining young dunes.* These are often very 'lively' landscapes. For numerous bird species they form an ideal, combined feeding and breeding ground. Many of these landscapes are of international renown and the 'Wadden' occupy a leading position in this respect. Some other very important examples of this biotype are: the Boschplaat on Terschelling, the Slufter on Texel, the Kwade Hoek on Goeree, the Inlagen on Schouwen, the Inundated Black Polder and the Zwin in western Zeeland Flanders.

2. *Peat bogs and lakes.* In this respect the Netherlands occupies a very special place in Western Europe. As these landscapes are of great importance not only on account of the flora, but equally from the point of view of the fauna as a breeding place of rare bird species, a fairly large area is desirable to guarantee adequate peace and quiet.

The area of south-east Friesland and north-west Overijssel is one of the purest examples of this type of landscape. Important environmental conditions are the

¹ Government Physical Planning Service. Recreation space in the Netherlands. The Hague 1963, page 164.

O p i n i a
=====

na temat opracowania dotyczącego sterowania rozwojem zagospodarowania turystycznego kraju.

A u t o r opracowania: Prof.dr hab. JERZY KRUCZAŁA

Praca składa się z dwóch części i stanowi pewien wycinek większego opracowania.

Część pierwsza została zatytułowana; "Próba oceny sterowania rozwojem zagospodarowania turystycznego" /na szczeblu centralnym/, a jej treść zawarto na 17 stronach maszynopisu.

W części pierwszej tego rozdziału, Autor zawarł charakterystykę problemowego /Przedmiotowego/ sterowania zagospodarowaniem turystycznym. Tak więc kolejno omówiono postęp w zakresie ochrony walorów przyrodniczych, historycznych i tzw. walorów współczesnych, oraz rozwoju infrastruktury technicznej i urządzeń turystycznych.

Część druga natomiast poświęcona została charakterystyce sterowania rozwojem zagospodarowania turystycznego Polski z pozycji podmiotów sterujących. Autor wyróżnia tutaj dwa główne podmioty szczebla centralnego, a to Komisje Planowania przy Radzie Ministrów i resort Turystyki.

W tej części dokonano kompetentnej wszechstronnej charakterystyki norm prawnych, a także działań faktycznych na polu zagospodarowania turystycznego. Oceniając tę część pracy stwierdzam, iż zasługuje ona na dobrą ocenę.

Wysokie kompetencje Autora zostały potwierdzone zarówno w opisie zmian w turystycznym zagospodarowaniu Polski, jak i też w charakterystyce instrumentów wywołujących te zmiany.

Ponadto Autor powołuje się trafnie na literaturę i różne dokumenty wielu krajów a dotyczące tytułowego problemu.

Druga część pracy nosi tytuł "Wnioski dotyczące doskonalenia metod sterowania procesami rozwoju zagospodarowania turystycznego kraju".

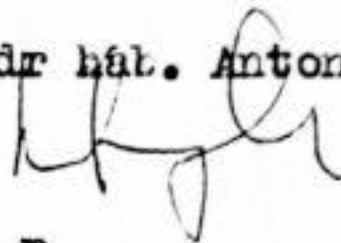
Ta część pracy obejmuje 7 stron maszynopisu. Na początku tej części przedstawiono tzw. "założenia ogólne", gdzie bardzo trafnie ocenione zostały trendy w rozwoju zmian systemu funkcjonowania gospodarki i państwa.

Zmiany te mogą mieć bezpośredni związek z procesami sterowania rozwojem turystyki.

Druga część tego rozdziału koncentruje się na wypunktowaniu i lapidarnym omówieniu wniosków dotyczących sterowania rozwojem zagospodarowania turystycznego kraju. Szczególnie pochlebną ocenę zyskuje ta część wnioskowa pracy, w której zawarto jej aplikacyjne walory. Wnioski tutaj przedstawione mogą znaleźć zastosowanie przy tworzeniu nowych struktur organizacyjnych gospodarki i państwa.

Sumując to co wyżej powiedziano, wnioskuję przyjęcie tej części pracy jako posiadającej walory naukowe i aplikacyjne.

Prof.dr hab. Antoni Fajferek

Kraków, dnia 6 listopada 1989 r.